

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků řízení v senátu složeném z předsedy Radovana Suchánka a soudců Vojtěcha Šimíčka (soudce zpravodaj) a Jiřího Zemánka ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **Suverénního řádu Maltézských rytířů – České velkopřevorství**, se sídlem Velkopřevorské nám. 485/4, Praha 1, zastoupeného JUDr. Ondřejem Rathouským, advokátem se sídlem Ovocný trh 8, Praha 1, směřující proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2020, č. j. 28 Cdo 3087/2020-677, rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 5. 2020, č. j. 11 Co 236/2017-564, rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2020, č. j. 28 Cdo 2620/2019-452, rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 2. 4. 2019, č. j. 11 Co 236/2017-425, a rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2019, č. j. 28 Cdo 4000/2018-403, za účasti **Nejvyššího soudu a Krajského soudu v Ostravě**, jako účastníků řízení, a **České republiky – Státního pozemkového úřadu**, se sídlem Husinecká 1024/11a, Praha 3, zastoupené Mgr. Martinem Bělinou, advokátem se sídlem Pobřežní 370/4, Praha 8, jako vedlejší účastnice řízení,

t a k t o :

- I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2020, č. j. 28 Cdo 3087/2020-677, bylo porušeno základní právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Toto usnesení se proto ruší.**
- III. Ve zbytku se ústavní stížnost odmítá.**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a průběh předchozího řízení

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví citovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu a Krajského soudu v Ostravě, neboť má za to, že jimi byla porušena jeho základní práva zaručená v čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.
2. Jak se podává z ústavní stížnosti a přiložených listin, Okresní soud v Bruntále (dále jen „okresní soud“) rozsudkem ze dne 23. 2. 2017, č. j. 15 C 279/2013-288, ve znění opravného usnesení ze dne 22. 3. 2017, č. j. 15 C 279/2013-297, v řízení o určení vlastnictví rozhodl, že Česká republika je vlastníkem pozemků parc. č. XX - trvalý travnatý porost, parc. č. XX - orná půda a parc. č. XX - trvalý travnatý porost, zapsaných pro obec Vysoká a katastrální území

Pitárné na listu vlastnictví č. XX v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště Krnov (dále jen „předmětné pozemky“).

3. Okresní soud vyšel ze zjištění, že stěžovatel, jenž se žalobou domáhal určení vlastnického práva státu k předmětným pozemkům coby součásti svého historického majetku podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (dále jen „ZMV“), je oprávněnou osobou ve smyslu ustanovení § 3 písm. b) tohoto zákona, tedy osobou, která utrpěla majetkovou křivdu odnětím pozemků podle zákona č. 142/1947 Sb., o revisi první pozemkové reformy, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 142/1947 Sb.“). Nepřisvědčil přitom tvrzením žalovaných, F. F. a vedlejší účastnice řízení, že stěžovatel pozbyl vlastnické právo již podle dekretů prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy (dále jen „dekret č. 108/1945 Sb.“), a č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa (dále jen „dekret č. 12/1945 Sb.“), v kterémžto případě by se na něj ZMV nevztahoval.

4. K odvolání vedlejší účastnice řízení bylo rozhodnutí okresního soudu potvrzeno rozsudkem Krajského soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“) ze dne 10. 1. 2018, č. j. 11 Co 236/2017-342, jenž byl ovšem zrušen ústavní stížností napadeným rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2019, č. j. 28 Cdo 4000/2018-403. Nejvyšší soud vrátil věc krajskému soudu k dalšímu řízení s tím, že má povinnost náležitě přezkoumat argumentaci, jež vedla okresní soud k závěru, že předmětný majetek byl stěžovateli odňat až na základě zákona č. 142/1947 Sb., a nikoli již podle shora uvedených dekretů prezidenta republiky.

5. Krajský soud následně rozhodl ústavní stížností rovněž napadeným rozsudkem ze dne 2. 4. 2019, č. j. 11 Co 236/2017-425, v němž opětovně potvrdil závěry okresního soudu, že majetková křivda nebyla na stěžovateli spáchána již před rozhodným obdobím ve smyslu ustanovení § 1 ZMV. Odvolací soud vyšel ze skutkových závěrů okresního soudu, že majetek stěžovatele (mimo jiného i předmětné pozemky) byl vyvlastněn až postupem dle zákona č. 142/1947 Sb., a to konkrétně rozhodnutím Ministerstva zemědělství ze dne 15. 5. 1948, č. j. 24909/48-IX-R12, a dalšími navazujícími rozhodnutími, což - promítnuto do právního posouzení věci - krajskému soudu umožnilo dovodit, že stěžovatel je oprávněnou osobou ve smyslu ustanovení § 3 písm. b) ZMV, neboť jeho majetek mu byl odebrán až v rozhodném období bez náhrady postupem podle zákona č. 142/1947 Sb.

6. Ústavní stížností napadeným rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2020, č. j. 28 Cdo 2620/2019-452, byl ovšem i tento rozsudek krajského soudu zrušen a vrácen mu k dalšímu řízení. Dovolací soud označil právní hodnocení odvolacího soudu za nesprávné, když dospěl k závěru, že stěžovatel není oprávněnou osobou ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 ZMV. Nejvyšší soud krajskému soudu vytknul, že nesprávně dovozuje zachování vlastnického práva stěžovatele z věcných a procedurálních nedostatků konfiskačních řízení, přičemž v odkazu na vlastní předchozí judikaturu i judikaturu Ústavního soudu [srov. stanovisko sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05 ze dne 1. 11. 2005 (ST 21/39 SbNU 493; 477/2005 Sb.)]; veškerá judikatura Ústavního soudu je dostupná na <http://nalus.usoud.cz>] zdůraznil, že *„tvrzení o vadách v konfiskačním řízení vydaného rozhodnutí samo o sobě není s to účinky konfiskace zpochybnit, neboť právním titulem přechodu vlastnického práva zde není tento správní akt, nýbrž dekret samotný.“*

7. Vysloveným právním názorem dovolacího soudu byl v dalším řízení odvolací soud vázán ve smyslu ustanovení § 243g odst. 1 věta první zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Krajský soud tedy (v pořadí již třetím a ústavní stížností rovněž napadeným) rozsudkem ze dne 28. 5. 2020, č. j. 11 Co 236/2017-564,

rozsudek okresního soudu změnil tak, že se žaloba na určení vlastnictví druhé žalované k předmětným pozemkům zamítá (výrok I.).

8. Stěžovatel napadl tento rozsudek krajského soudu dovoláním, v němž předložil k posouzení právní otázku, zda je ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 zákona ZMV oprávněnou osobou, přičemž v jejím rámci vymezil další dílčí otázky, jimiž argumentoval v neprospěch správnosti závěru přijatého odvolacím soudem, že k odnětí vlastnického práva právního předchůdce stěžovatele došlo na základě konfiskace již před rozhodným obdobím. Stěžovatel byl toho názoru, že dovolací soud by se měl při novém posouzení těchto otázek odchýlit od řešení přijatého v této věci ve shora citovaném rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2020, č. j. 28 Cdo 2620/2019-452.

9. Nejvyšší soud dovolání stěžovatele odmítl ústavní stížností napadeným usnesením jako nepřijatelné podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř.

II. Argumentace stěžovatele

10. Stěžovatel se závěry obsaženými ve shora rekapitulovaných rozhodnutích Nejvyššího soudu nesouhlasí a napadá je ústavní stížností, v níž předně namítá, že v řízení o žalobách dle ustanovení § 18 odst. 1 ZMV nelze zkoumat existenci restitučních výluk dle § 8 odst. 1 tohoto zákona, neboť tyto tvoří předmět až případného následného restitučního řízení, což dokládá odkazy na příslušnou judikaturu Nejvyššího soudu i komentářovou literaturu. Má za to, že otázkou restitučního nároku se měl nejdříve zabývat Státní pozemkový úřad ve správním řízení, přičemž jeho rozhodnutí by následně podléhalo přezkumu krajským soudem v řízení podle části páté o. s. ř.

11. Stěžovatel považuje ústavní stížností napadená rozhodnutí pro absenci řádného odůvodnění za nepřezkoumatelná. Je toho názoru, že obecné soudy aplikovaly podústavní právo svévolně a interpretovaly je způsobem, který je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti, a opětovně zdůrazňuje, že jeho majetek nikdy nebyl konfiskován. V této souvislosti se dovolává závěrů vyslovených v nálezů Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2021, sp. zn. II. ÚS 1920/20. Stěžovatel též napadá organizaci přidělování sporů v restitučních věcech u Nejvyššího soudu, které jsou rozhodovány pouze jediným senátem, a to senátem 28 Cdo, což má dle jeho názoru „zásadní dopad na deformaci vytváření konstantní judikatury.“

12. V doplnění ústavní stížnosti stěžovatel uvádí, že se na věc vztahují rovněž závěry nálezů ze dne 23. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 1975/20. Současně odmítá uplatnění závěrů předestřených v usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. III. ÚS 1852/20 (pozn. Ústavního soudu: jak vyplývá z následujícího podání - doplnění ústavní stížnosti, stěžovatel má za to, že nyní posuzovaný případ se od posledně uvedeného případu liší v tom, že k vydání konfiskační vyhlášky došlo až v rozhodném období předvídaném ZMV). Obecným soudům dále vytýká, že nedostatečně zohlednily fakt, že stěžovatel nekolaboroval s nacistickým režimem, resp. že se nezabývaly jeho reálným postavením v době nacistické okupace.

13. V dalším doplnění ústavní stížnosti stěžovatel s ohledem na shora citovanou recentní nálezovou judikaturu zdejšího soudu uvádí, že „obecné soudy opomenuly zásadu *in favorem restitutionis*, jakož i skutečnost, že majetek stěžovatele fakticky přešel na stát postupem podle zákona č. 142/1947 Sb. a současně v řízení nebyly zjištěny žádné okolnosti, které by dokládaly, že na základě tvrzených (chybných a neúčinných) konfiskačních vyhlášek skutečně došlo ke konfiskaci majetku žalobce, resp. že by dotčené konfiskační vyhlášky byly reálně provedeny.“

14. Stěžovatel má za to, že obecné soudy pochybily, pokud se nezabývaly okolností účinnosti konfiskace, když pouze konstatovaly, že ke konfiskaci majetku stěžovatele došlo proto, že zde existují konfiskační vyhlášky, aniž by však zkoumaly, zda byla konfiskace

skutečně provedena. Současně připomíná, že závěry vyslovené v předchozí nálezové judikatuře jsou závazné i pro Ústavní soud.

15. Stěžovatel současně poukazuje na další okolnosti, které dle jeho názoru ospravedlňují aplikaci zásady *in favorem restitutionis*, přičemž zmiňuje četná rozhodnutí z let 1945-1948, kterými byl právní předchůdce stěžovatele uznán za osobu národně a státně spolehlivou a kterými mu byl podle dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů (dále jen „dekret č. 5/1945 Sb.“), jakož i podle zákona č. 128/1946 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzcházejících, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 128/1946 Sb.“), vrácen majetek konfiskovaný během nacistické okupace.

16. Ve třetím doplnění ústavní stížnosti stěžovatel odkazuje na listiny, které dle jeho názoru potvrzují, že ohledně jeho majetku probíhalo řízení podle zákona č. 142/1947 Sb., resp. že byl tento majetek odňat právě až na základě tohoto zákona. Uvádí, že naproti tomu neexistuje žádný důkaz, že by měl být majetek stěžovateli odňat již dříve konfiskačními vyhláškami. Stěžovatel má za to, že *„za dané situace je tedy nutno trvat na tom, že v kontextu závěrů Ústavního soudu vyjádřených v jeho nálezech ze dne 25. 1. 2021, sp. zn. II. ÚS 1920/20, a ze dne 23. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 1975/20, ke konfiskaci majetku stěžovatele podle dekretu č. 12/1945 Sb. nedošlo a ke tvrzeným konfiskačním vyhláškám v žádném případě nelze přihlížet. Opačný právní názor by byl v rozporu se zmiňovanými nálezy Ústavního soudu a byl by neústavní.“*

III. Vyjádření účastníků řízení a vedlejší účastnice řízení

17. K ústavní stížnosti se na výzvu Ústavního soudu vyjádřil krajský soud, Nejvyšší soud a vedlejší účastnice řízení. Obecným soudům nebylo (na rozdíl od vedlejší účastnice řízení) zasláno třetí doplnění ústavní stížnosti, jež bylo zdejšímu soudu doručeno až po odeslání výzvy k vyjádření. Ústavní soud totiž nepovažoval vyjádření k tomuto doplnění ústavní stížnosti za nezbytné, neboť - jak vyplývá z jeho výše provedené rekapitulace - jím byla pouze rozvíjena argumentace uplatněná již v předchozích podáních.

18. Krajský soud ve vyjádření pouze stručně odkázal na odůvodnění ústavní stížností napadených rozhodnutí a zdůraznil, že v případě obou svých rozsudků byl vázán právními názory vyslovenými v předchozích rozhodnutích Nejvyššího soudu.

19. Na odůvodnění obsažené v ústavní stížnosti napadeném usnesení odkázal rovněž Nejvyšší soud. S ohledem na stěžovatelem předestřenu argumentaci současně odmítl, že by obecné soudy nemohly v řízení podle ustanovení § 18 odst. 1 ZMV zohlednit existenci výluk. Zdůraznil, že podmínka, zda určitá evidovaná právnická osoba je osobou oprávněnou, může být v režimu ustanovení § 18 odst. 1 ZMV zkoumána nikoliv skrze výluku obsaženou v ustanovení § 8 odst. 1 písm. h) téhož zákona, ale se zřetelem na obecný předpoklad vyjádřený časovým hlediskem rozhodného období.

20. K námitce, že předmětné pozemky nebyly nikdy konfiskovány, Nejvyšší soud uvedl, že stěžovatel pomíjí právní účinky konfiskace dle dekretu č. 12/1945 Sb. a dekretu č. 108/1945 Sb., jakož i absenci podmínky ujmoutí se držby konfiskovaného majetku státem a absenci podmínky intabulace k nabytí vlastnického práva státem. Dále vyslovil názor, že *„ústavní stížnost, společně s odkazovanými závěry nálezů Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2021, sp. zn. II. ÚS 1920/20, a ze dne 23. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 1975/20, zpochybňuje konkluze přijaté Ústavním soudem ve stanovisku pléna ze dne 1. 11. 2005, sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05, a - snad nevědomky - otevírá cestu k prolomení tzv. Benešových dekretů v určitých případech.“*

21. Nejvyšší soud rovněž stěžovateli vytknul, že se použitou argumentací snaží navodit mylný dojem, že nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1920/20 a sp. zn. I. ÚS 1975/20 na straně jedné a usnesení tohoto soudu sp. zn. III. ÚS 1852/20 na straně druhé souvisejí s odlišnou právní problematikou. Nejvyšší soud upozornil na nejednotné posuzování otázek právních účinků dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., významu konfiskačních vyhlášek z hlediska potřeby konfiskaci provést a náležitého rozlišení věcné nesprávnosti a nicotnosti konfiskační vyhlášky (mající vliv na určení orgánu příslušného k rozhodnutí o konfiskaci) řešených ve shora uvedených rozhodnutích, a proto navrhl, aby III. senát předložil věc podle ustanovení § 23 zákona o Ústavním soudu k posouzení plénu. V případě, že by takto nebylo postupováno, navrhl Nejvyšší soud ústavní stížnost odmítnout či zamítnout.

22. Vedlejší účastnice řízení předně namítla, že ústavní stížnost je v části směřující proti kasačním rozhodnutím Nejvyššího soudu, jakož i proti rozhodnutí krajského soudu, kterým bylo vyhověno stěžovatelově žalobě, nepřípustná.

23. Dále vyjádřila názor, že žaloba stěžovatele byla obecnými soudy zamítnuta pro absenci aktivní věcné legitimace k podání žaloby dle ustanovení § 18 odst. 1 ZMV, neboť obecné soudy dospěly k závěru, že stěžovatel není oprávněnou osobou dle § 3 tohoto zákona, a to z důvodu konfiskace jeho majetku dle dekretu č. 12/1945 Sb. Vedlejší účastnice řízení tudíž rozporuje stěžovatelův názor, že žaloba byla zamítnuta z důvodu aplikace restituční výluky dle § 8 odst. 1 písm. h) ZMV, z čehož stěžovatel údajně nesprávně dovozuje, že existenci jeho restitučního nároku posuzovaly nepřislušné soudy v jiném druhu soudního řízení a bez předchozího správního řízení.

24. Vedlejší účastnice řízení označila za bezpředmětnou též námitku stěžovatele, že část jeho majetku mu byla následně vrácena jakožto osobě státně spolehlivé v řízeních dle dekretu č. 5/1945 Sb. a prováděcího zákona č. 128/1946 Sb. Odmítla rovněž argument, že ani komunistický režim nezastával názor, že by byl majetek stěžovatele konfiskován dle dekretu č. 12/1945 Sb.

25. Vedlejší účastnice se dále vyjádřila k otázce spolupráce stěžovatele s nacistickým režimem, přičemž zdůraznila, že *„pokud by se obecné soudy zabývaly tím, zda stěžovatel kolaboval či nikoliv, jednalo by se ve své podstatě o [nepřípustný] věcný přezkum správnosti konfiskačních vyhlášek.“*

26. Vedlejší účastnice řízení také odmítla aplikaci závěrů plynoucích z recentní nálezové judikatury zdejšího soudu (sp. zn. II. ÚS 1920/20 a sp. zn. I. ÚS 1975/20). Tento svůj názor odůvodnila v prvé řadě tím, že řízení před obecnými soudy ve věcech, jež vedla k vydání citovaných nálezů, byla (odlišnými) řízeními o žalobě dle části V. o. s. ř. směřujícími k nahrazení předchozího rozhodnutí správního orgánu. Ústavní soud se v uvedených nálezech zabýval aplikací výluky dle § 8 odst. 1 písm. h) ZMV, kterážto otázka - jak vyplývá již z předchozí argumentace vedlejší účastnice řízení - ovšem nebyla řešena v nyní posuzované věci, která je tím pádem věcí odlišnou. Dále se vyjádřila tak, *„že závěry vyslovené v nálezech sp. zn. II. ÚS 1920/20 a sp. zn. I. ÚS 1975/20 jsou v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí Ústavního soudu včetně stanoviska pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 21/05 ze dne 1. 11. 2005 a řady dalších nálezů a usnesení Ústavního soudu týkajících se aplikace dekretu č. 12/1945 Sb., resp. 108/1945 Sb.“*

27. Při hodnocení předchozí nálezové judikatury zdejšího soudu vedlejší účastnice řízení zdůraznila, že právním důvodem konfiskace majetku podle dekretu č. 12/1945 Sb. byl dekret samotný, přičemž konfiskovaný majetek přecházel na stát účinností dekretu, tj. dnem 23. 6. 1945. Požadavek formulovaný Ústavním soudem v nálezech sp. zn. II. ÚS 1920/20 a sp. zn. I. ÚS 1975/20, že by obecné soudy měly v aktuálně probíhajících řízeních přezkoumávat účinnost konfiskace, proto označila za rozporný s veškerou dosavadní

judikaturou tohoto soudu, z čehož dovodila, že „*jestliže se tedy senát č. II. či senát č. I. Ústavního soudu chtěly odchýlit od shora uvedených závěrů opakovaně vyslovovaných v nálezech Ústavního soudu a vyslovit závěr o tom, že obecné soudy mají přezkoumávat účinnost konfiskace, k níž (sic!) dochází přímo ze zákona, měly věc předložit k posouzení plénu Ústavního soudu.*“

28. Vedlejší účastnice řízení odkázala rovněž na následně přijatá rozhodnutí Ústavního soudu vydaná ve skutkově a právně shodných věcech, v nichž byly ústavní stížnosti odmítnuty pro zjevnou neopodstatněnost, na čemž demonstruje svůj názor, že citovaná nálezová judikatura představuje exces z ustálené rozhodovací praxe zdejšího soudu.

29. V závěru svého podání se vedlejší účastnice řízení vyjádřila k argumentaci tvrzeného porušení práva na spravedlivý proces z hlediska požadavků na zákonného soudce a nezávislý a nestranný soud v situacích, kdy je dle rozvrhu práce určitá agenda rozhodována stejným senátem. S odkazem na předchozí judikaturu zdejšího soudu uvedla, že pluralita potenciálně rozhodujících soudců není součástí zmiňovaných základních práv.

30. Ze všech shora předestřených důvodů vedlejší účastnice řízení navrhla, aby byla ústavní stížnost odmítnuta, nebo případně zamítnuta.

31. První žalovaný, F. F., se přes výzvu Ústavního soudu k podané ústavní stížnosti nevyjádřil, a proto měl Ústavní soud v dalším řízení za to, že se postavení vedlejšího účastníka vzdal (srov. § 28 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

IV. Předpoklady věcného projednání návrhu

32. Ústavní soud se nejprve zabýval tím, zda ústavní stížnost splňuje předpoklady k věcnému projednání dle zákona o Ústavním soudu. Stěžovatelka totiž napadá nejenom konečné rozhodnutí Nejvyššího soudu, ale rovněž jeho předchozí kasační rozsudky, jakož i rozsudky krajského soudu, včetně rozsudku vyhovujícího, jenž byl následně zrušen dovolacím soudem.

33. Jelikož Ústavní soud z logiky věci nemůže zrušit již zrušené rozhodnutí, konstatuje, že není ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 písm. d) zákona o Ústavním soudu příslušný k projednání části ústavní stížnosti směřující proti rozsudku krajského soudu ze dne 2. 4. 2019, č. j. 11 Co 236/2017-425 [srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 1119/15 ze dne 16. 6. 2015 (N 116/77 SbNU 697), bod 26].

34. Ve zbylé části ovšem ústavní stížnost představuje návrh, u něž je splněna jak podmínka příslušnosti zdejšího soudu, tak podmínka přípustnosti ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu. Ústavní soud (s ohledem na vyjádření Nejvyššího soudu a vedlejší účastnice řízení) připomíná, že je-li s konečným a pravomocným meritorním rozhodnutím napadeno i kasační rozhodnutí Nejvyššího soudu, které takovému meritornímu a konečnému rozhodnutí předcházelo, je ústavní stížnost přípustná i ve vztahu k tomuto předchozímu kasačnímu rozhodnutí. Je tomu tak proto, že plnohodnotný ústavní přezkum kasačního rozhodnutí je připuštěn právě až po skončení předmětného řízení [srov. zejména nález sp. zn. Pl. ÚS 29/11 ze dne 21. 2. 2012 (N 34/64 SbNU 361; 147/2012 Sb.)]. Opačný přístup by totiž kasační rozhodnutí zcela vyloučil z rámce ústavního přezkumu, což zdejší soud nemůže akceptovat, jelikož by tak byla významně omezena efektivní ochrana základních práv, poskytovaná Ústavním soudem.

35. Ústavní soud dodává, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí. Stěžovatel je rovněž právně zastoupen advokátem podle § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu.

V. Vlastní posouzení věci Ústavním soudem

36. Ústavní soud posoudil obsah ústavní stížnosti a napadených rozhodnutí, včetně průběhu řízení, které jim předcházelo, jakož i obsah vyjádření účastníků a vedlejší účastnice řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je částečně důvodná.

37. Podstatou nyní posuzované ústavní stížnosti je nesouhlas stěžovatele se závěry obecných soudů, že není oprávněnou osobou ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 ZMV, a proto není ani aktivně legitimován k podání žaloby o určení vlastnického práva státu k předmětným nemovitostem. Podle právě zmíněného zákonného ustanovení „[o]právněná osoba může podat soudu žalobu o určení vlastnického práva státu z důvodu, že věc z původního majetku registrovaných církví a náboženských společností byla přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona převedena nebo přešla z majetku státu do vlastnictví jiných osob v rozporu s ustanovením § 3 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, nebo v rozporu s ustanovením § 29 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona; lhůta pro uplatnění výzvy k vydání věci počne běžet dnem nabytí právní moci rozhodnutí, kterým bylo určeno vlastnické právo státu.“ Podle § 8 odst. 1 písm. h) ZMV přitom platí, že „[v]ěc nelze vydat v případě, že se jedná o věc konfiskovanou na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa, nebo dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy.“

38. Svůj závěr o absenci aktivní legitimace stěžovatele podle § 18 odst. 1 ZMV odůvodnily obecné soudy tím, že majetková krivda byla stěžovateli způsobena mimo rozhodné období předvídané ustanovením § 1 ZMV (tzn. v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990), neboť konfiskace jeho majetku byla provedena již na základě dekretu č. 12/1945 Sb. Stěžovatel tento závěr rozporuje a setrvává na svém názoru uplatňovaném v průběhu předchozího řízení, tj. že předmětné pozemky na stát fakticky přešly až postupem podle zákona č. 142/1947 Sb., přičemž s odkazem na nálezy sp. zn. II. ÚS 1920/20 a sp. zn. I. ÚS 1975/20 zdůrazňuje, že konfiskace dle dekretů prezidenta republiky neproběhla účinně.

39. Ústavní soud v právě odkazovaných nálezech vyzdvihl zásadu *in favorem restitutionis* (ve prospěch restituce), provázející majetkové vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi podle ZMV, jež našla svůj odraz zvláště v nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 10/13 ze dne 29. 5. 2013 (č. 177/2013 Sb.; N 96/69 SbNU 465), ale jež má svůj původ i v jeho předchozích rozhodnutích týkajících se restitucí v obecné rovině. Poselstvím této zásady je požadavek, adresovaný státním orgánům, respektovat hodnotové základy (církevních) restitucí v případech, jež vyžadují posouzení individuálních skutkových okolností. Jakkoli tato zásada není sama o sobě ústavněprávním požadavkem, ztělesňuje podpůrné kritérium hodnocení uplatněného restitučního nároku, takže její aplikace se jeví o to naléhavější, je-li výklad rozhodné právní normy obtížnější.

40. Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 1920/20 dále provedl rekapitulaci dosavadního vývoje své judikatury v oblasti přezkumu deklaratorních správních aktů ve vazbě na konfiskace majetku, realizované na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. V tomto ohledu zdůraznil především závěry přijaté ve stanovisku pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05 ze dne 1. 11. 2005 (č. 477/2005 Sb.; ST 21/39 SbNU 493), dle nichž skutečnosti nastalé před datem 25. 2. 1948 a jejich právní následky, nebyly-li dotčeny zvláštním zákonem č. 243/1992 Sb., jsou skutečnostmi dokonanými z pohledu práva mezinárodního i vnitrostátního. K tomu Ústavní soud tehdy dodal, že ani správní orgány ani soudy nejsou nyní, ve shodě s restituční prejudikaturou, oprávněny k přímým zásahům a k rušení pravomocných

rozhodnutí z minulého období. Současně však Ústavní soud vyslovil názor, že pokud jde o správní akty přijaté již v rozhodném období, jsou uvedené orgány výjimečně oprávněny posuzovat dopad těchto rozhodnutí z hlediska v úvahu připadajících restitučních titulů uvedených v restitučních předpisech. Na výše uvedeném postoji, tedy že skutečnosti nastalé před datem 25. 2. 1948, včetně právních následků jimi vyvolaných, jsou skutečnostmi dokonanými a nelze je rušit, Ústavní soud setrval i ve vzpomenutém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/13 ze dne 29. 5. 2013 (srov. bod 208). V něm připomněl, že ke konfiskaci podle dekretu č. 12/1945 Sb. docházelo s okamžitou platností a bez náhrady, takže právním důvodem konfiskace je samotný dekret, nikoli až následné správní rozhodnutí. V témže bodě však také doplnil, že při posouzení otázky, zda v rozhodném období došlo k majetkové křivdě, je třeba vyjít z toho, kdy bylo o naplnění podmínek podle dekretu prezidenta republiky rozhodnuto a zda byly tyto podmínky skutečně splněny.

41. S ohledem na tuto přetrvávající doktrínu nedotknutelnosti samotných právních předpisů i správních aktů vydaných před začátkem rozhodného období proto Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 1920/20 vyslovil, že stěžovatelka nemůže očekávat, že by obecné soudy mohly posoudit konfiskační vyhlášku samu o sobě jako nicotný právní akt, že by výslovně konstatovaly její obsahové vady nebo ji posoudily jako vydanou nepřislušným správním orgánem. Ta je totiž považována za dokonanou i za situace, kdy právní úprava restituční výluky podle § 8 odst. 1 písm. h) ZMV směřuje svými časovými důsledky (byť poněkud nekonceptně) před hranici rozhodného období. Současně ovšem Ústavní soud vyslovil, že stěžovatelka naopak může oprávněně očekávat, že obecné soudy posoudí její tvrzení o nepřevzetí majetku státem po vydání konfiskační vyhlášky a do začátku rozhodného období, tedy že soudy náležitým způsobem zhodnotí, zda k takové konfiskaci před rozhodným obdobím vskutku došlo, tj. zda příslušná konfiskační vyhláška dospěla ke svému uskutečnění. Řečeno jinak, orgány veřejné moci mají povinnost náležitě zhodnotit, zda nemovitosti, jež jsou (byly) předmětem uplatněného restitučního nároku, byly také účinně konfiskovány.

42. Shora uvedená povinnost ovšem nenastupuje obecně v každém případě, v němž je v souvislosti s rozhodováním o restitučním nároku posuzována otázka konfiskace dle dekretů prezidenta republiky, nýbrž uplatňuje se toliko v případech, jež je možné vzhledem ke specifickým a individuálním skutkovým okolnostem považovat za výjimečné. Jak zdůraznil Ústavní soud (srov. nálezu sp. zn. II. ÚS 1920/20, bod 56), „*měla-li by existence deklaratorního aktu na základě dekretu č. 12/1945 Sb. znamenat nevyhovění restitučnímu nároku, muselo by být posouzení okolností spojených s vydáním takového aktu úplné a přesvědčivé.*“ Není-li tedy tato podmínka splněna (označení konfiskací dotčeného subjektu v konfiskačním rozhodnutí bylo v dané věci neurčité), přičemž jsou současně předloženy důkazy svědčící o tom, že zde již v rozhodném období proběhl postup podle tzv. revize první pozemkové reformy, tedy podle zákona č. 142/1947 Sb., je nutno posoudit otázku účinnosti konfiskace. Při vzniklé výjimečné kolizi restituční výluky a restitučního titulu, není-li prokázáno že předmětné pozemky byly konfiskovány účinně, jsou pak obecné soudy s ohledem na zásadu *in favorem restitutionis* povinovány respektem k restitučnímu titulu (tamtéž, bod 59).

43. Jako k výjimce z obecného pravidla, dle kterého následné konfiskační rozhodnutí má toliko deklaratorní charakter, přičemž účinky konfiskace jsou spjaty s účinností příslušného dekretu, přistoupil Ústavní soud k povinnosti orgánů veřejné moci posoudit účinnost konfiskace rovněž v nálezu sp. zn. I. ÚS 1975/20. Ústavní soud zde dospěl k závěru (srov. bod 30), že „*stojí-li tedy v důkazní situaci na straně jedné konfiskační vyhláška, jejíž osamocení navíc umocňuje (jinak samostatně nepoužitelný) závěr o její nicotnosti ve vztahu k právnímu předchůdci stěžovatelky, a na straně druhé tu existuje celá řada důkazů vypovídajících o tom, že postup orgánů státu podle zákona o nové pozemkové reformě nebyl veden snahou "pojistit si" přechod nemovitostí pro případ, že by se jejich dřívější konfiskace podle dekretu č. 12/1945 Sb.*

z různých příčin nezdařila, nýbrž svědčí spíše o prvním pokusu odebrat majetek právnímu předchůdci stěžovatelky, sluší se při posuzování restitučního nároku stěžovatelky promítnout do rozhodování soudu shora připomenutou zásadu in favorem restitutionis. Soudy se však této zásady důsledně nedržely, když ve svých rozhodnutích ponechaly otázku účinné konfiskace daných pozemků před rozhodným obdobím v pozadí svého zájmu, tj. bez přihlídnutí k postoji a chování státu po rozhodném datu 25. 2. 1948, ačkoliv jde o otázku, jejíž zodpovězení se pro vyřešení potenciální konkurence dvou v úvahu přicházejících konfiskací jeví zcela klíčovým.“

44. V právě popsaném případě dospěl zdejší soud k závěru o nicotnosti konfiskační vyhlášky, již byla konfiskací dotčená právnická osoba označena za osobu německé – maďarské národnosti podle § 1 odst. 1 písm. a) dekretu č. 12/1945 Sb., kteréžto ustanovení ovšem dopadá toliko na fyzické osoby, aniž by bylo současně zemským národním výborem rozhodnuto, že daná právnická osoba je zrádcem a nepřitelem republiky ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 3 tohoto dekretu (srov. nález sp. zn. I. ÚS 1975/20, body 21-25 a zde citovanou nálezovou judikaturu Ústavního soudu). Tento jinak samostatně nepoužitelný závěr o nicotnosti konfiskačního aktu pak s přihlídnutím k dalším specifickým okolnostem případu, v jehož rámci byly obdobně jako ve věci sp. zn. II. ÚS 1920/20 předloženy důkazy svědčící o tom, že v celé šíři proběhl postup podle restitučního titulu předvídaného ustanovením § 5 ZMV [zde konkrétně postup podle zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě (trvalé úpravě vlastnictví k zemědělské a lesní půdě)], aniž by bylo současně prokázáno, že stát konfiskované pozemky převzal ve shora naznačeném smyslu, tedy že by se byl zachoval jako jejich nově nastoupivší vlastník, dává vzniknout právní situaci, v níž jsou obecné soudy s přihlídnutím k zásadě *in favorem restitutionis* opětovně povinovány respektem k restitučnímu titulu.

45. Ústavní soud se při zohlednění predestřených obecných východisek předně zabýval tím, zda je tento závazný právní názor, týkající se povinnosti posoudit účinky konfiskace (při splnění mimořádných okolností vymezených výše), použitelný i v nyní posuzovaném případě, což Nejvyšší soud a vedlejší účastnice řízení odmítly s poukazem na odlišnost v předmětu řízení (Ústavní soud nepřehlédl ani s tím související stěžovatelovu námitku, že v řízení o žalobách podle ustanovení § 18 odst. 1 ZMV nelze zkoumat existenci restitučních výluk předvídaných § 8 odst. 1 tohoto zákona), jakož i argumentem, že závěr o nutnosti posouzení účinnosti konfiskace odporuje předchozí ustálené judikatuře zdejšího soudu, a jako takový měl být posouzen plénem Ústavního soudu.

46. Co se týká první výhrady, Ústavní soud uvádí, že - striktně vzato - předmět řízení vedoucích k vydání citovaných nálezů je vskutku odlišný od nynějšího řízení, jež vyústilo ve vydání ústavní stížností napadených rozhodnutí. Zatímco totiž v prvním případě obecné soudy rozhodovaly o žalobě na nahrazení souhlasu správního orgánu (Státního pozemkového úřadu) výrokem soudu v postupu podle části V. o. s. ř., nyní posuzované řízení bylo zahájeno žalobou na určení dle ustanovení § 18 odst. 1 ZMV. V prvním případě tedy obecné soudy posuzovaly, zda je dána existence restitučních výluk dle § 8 odst. 1 ZMV [konkrétně pak výluky předvídané pod písm. h) tohoto ustanovení], ve stávajícím případě pak rozhodovaly, zda je stěžovatel oprávněnou osobou ve smyslu ustanovení § 3 citovaného zákona, a tedy zda mu svědčí aktivní legitimace k podání uvedené určovací žaloby.

47. Pro Ústavní soud je ovšem podstatné, že obecné soudy byly v obou typech řízení povolány k řešení shodné právní otázky, tj. zda byly předmětné pozemky stěžovatelů odňaty ještě před rozhodným obdobím, tedy před 25. 2. 1948, a to konfiskací provedenou podle dekretu č. 12/1945 Sb. Jedná se tedy o identický právní problém, na čemž nic nemění ani okolnost, že zatímco jeho řešení vede na straně jedné k závěru o naplnění výluky z restituce podle § 8 odst. 1 písm. h) ZMV, na straně druhé je základem pro rozhodnutí, zda je stěžovatel aktivně

legitimován k podání zákonem předvídané určovací žaloby. Vyjádřeno slovy Nejvyššího soudu, posouzení, zda byla majetková krivda stěžovateli způsobena v rozhodném období, představuje předběžnou otázku pro formulování závěru, zda je stěžovatel osobou oprávněnou ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 ZMV (srov. usnesení Nejvyššího soudu, č. j. 28 Cdo 3087/2020-677, s. 5 a rozsudek Nejvyššího soudu, č. j. 28 Cdo 2620/2019-452, s. 7). Závěry z citované nálezné judikatury jsou tedy plně použitelné i v kontextu nyní posuzované věci.

48. Ústavní soud nepřisvědčil ani druhé námitce, poukazující na tvrzenou nezákonnost a v konečném důsledku též protiústavnost referované nálezné judikatury, resp. vyzývající III. senát Ústavního soudu, aby vzhledem k rozporům právních názorů vyslovených v nálezné judikatuře předložil věc (zejména s ohledem na zmíněnou povinnost posouzení účinnosti konfiskace) plénu. Ústavní soud má totiž za to, že právní názor vyslovený v nálezech sp. zn. II. ÚS 1920/20 a sp. zn. I. ÚS 1975/20 nelze považovat za odchylný od právních názorů vyjádřených v předchozí judikatuře, když "pouze" následuje a rozvíjí dlouhodobý trend této judikatury, zřetelně zdůrazňující význam zásady *in favorem restitutionis*. Povinnost náležitého posouzení účinnosti konfiskace navíc s ohledem na požadavek předvídatelnosti soudního rozhodování nepředstavuje ani nepřipustně překvapivý či neočekávatelný závěr, což lze ostatně dovodit rovněž z judikatury Nejvyššího soudu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu, č. j. 28 Cdo 4000/2018-403, a odkazy na něj v nálezu sp. zn. II. ÚS 1920/20, body 48 a 59). Ústavní soud tudíž dospěl k dílčímu závěru, že zde nejsou splněny předpoklady pro postup podle ustanovení § 23 zákona o Ústavním soudu.

49. Jak se totiž podává ze shora prezentované judikatury, právní názor obsažený v nálezech sp. zn. II. ÚS 1920/20 a sp. zn. I. ÚS 1975/20 nepředstavuje exces z hlediska právního názoru obsaženého (především) ve stanovisku Pl. ÚS-st. 21/05. V těchto nálezech totiž Ústavní soud nezpochybnil klíčovou tezi (a nečiní tak ani v tomto nálezu), že právním důvodem konfiskace majetku podle dekretu č. 12/1945 Sb. byl dekret samotný a následná konfiskační rozhodnutí měla jen deklaratorní charakter. Je však podstatné, že jsou-li následná konfiskační rozhodnutí ještě před rozhodným obdobím zrušena jako protizákonná, a současně stát před rozhodným obdobím předmětné nemovitosti ani nepřevzal, není dán žádný právní a ani faktický důvod k domněnce, že se na tyto nemovitosti dekret č. 12/1945 Sb. vůbec vztahoval. Jinak řečeno, obecné soudy jsou v těchto restitučních řízeních povinny posoudit, zda došlo k účinné konfiskaci ještě před rozhodným obdobím.

50. Překážkou pro aplikaci závěrů o povinnosti orgánů veřejné moci posoudit účinky konfiskace konečně není ani časový faktor (oba referované nálezy byly přijaty až poté, co Nejvyšší soud vydal ústavní stížností napadené usnesení, jakožto poslední rozhodnutí v nyní posuzované věci). Ústavní soud totiž již dříve a v souladu se soudobými evropskými kontinentálními trendy potvrdil [srov. např. nálezu sp. zn. II. ÚS 3168/09 ze dne 5. 8. 2010 (N 158/58 SbNU 345)], že v horizontálních právních vztazích, tedy i ve vztahu, v němž se stěžovatel žalobně domáhal určení vlastnictví státu, zůstává zásadou incidentní retrospektivita nových (resp. s ohledem na shora řečené spíše "nových") právních názorů vytvořených judikaturními změnami. Nový právní názor se tedy prosadí ihned a bude aplikován na všechna probíhající řízení. Ústavní soud tímto odlišil situaci retrospektivního působení změny judikatury (tj. opravy "chybného" právního názoru) od retroaktivního působení právních norem (k tomu srov. např. Kühn, Zdeněk. Prospektivní a retrospektivní působení judikaturních změn. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, č. 6, s. 191 a násl.).

51. Za nepřesvědčivý pak Ústavní soud považuje názor vedlejší účastnice řízení, jež označuje předmětnou náleznou judikaturu za „*exces z ustálené rozhodovací praxe (nejen) Ústavního soudu*“, což dokládá odkazy na řízení vedená u zdejšího soudu (dle názoru vedlejší

účastnice řízení) ve skutkově a právně shodných věcech, ve kterých byly ústavní stížnosti odmítnuty pro zjevnou neopodstatněnost (srov. usnesení sp. zn. IV. ÚS 1990/20 ze dne 26. 1. 2021 a usnesení sp. zn. III. ÚS 1852/20 ze dne 2. 2. 2021). Na těchto řízeních vedlejší účastnice demonstruje svůj názor, že závěry týkající se povinnosti orgánů veřejné moci posoudit účinky konfiskace nebyly respektovány ani navazující judikaturou zdejšího soudu. Aniž by se Ústavní soud zabýval otázkou, zda je v daných případech opravdu dána skutková a právní shoda, připomíná, že předpokladem závaznosti nálezů je jejich vykonatelnost, jež v případě nálezů vydávaných v řízení o ústavních stížnostech nastává doručením jejich písemného vyhotovení účastníkům. Postačí tedy uvést, že v pořadí první nález (sp. zn. II. ÚS 1920/20) byl vyhlášen až dne 3. 2. 2021, což znamená, že obě řízení, na něž poukazuje vedlejší účastnice řízení, byla skončena ještě před tím, než se stal tento nález vykonatelným, a tedy též právně závazným. Tentýž závěr lze tím spíše učinit ve vztahu ke druhému nálezu (sp. zn. I. ÚS 1975/20), který byl vyhlášen až 30. 3. 2021. Jen pro úplnost je vhodné dodat, že podle § 54 odst. 1 zákona o Ústavním soudu ve věci samé rozhoduje Ústavní soud nálezem a v ostatních věcech usnesením, takže se v těchto případech nejednalo o meritorní, nýbrž pouze o „kvazimeritorní“ rozhodnutí, pro jejichž překonání není třeba postupovat způsobem uvedeným v § 23 cit. zákona.

52. Vzhledem k precedenční závaznosti nálezů, plynoucí krom výslovné dikce čl. 89 odst. 2 Ústavy zejména z obecných principů rovnosti v právech a vyloučení svévole, je tedy Ústavní soud povinen reflektovat jejich nosné důvody v obdobných věcech [srov. např. nález sp. zn. Pl. ÚS 11/02 ze dne 11. 6. 2003 (N 87/30 SbNU 309)]. V dalším kroku je proto nutno posoudit, zda je u nyní rozhodované věci splněna podmínka obdobnosti (ve vztahu k nálezům sp. zn. II. ÚS 1920/20 a/nebo sp. zn. I. ÚS 1975/20), či naopak, zda je možné vzhledem ke skutkovým okolnostem přistoupit k tzv. odlišení (*distinguishing*). Ústavní soud takto ostatně postupoval rovněž ve věci sp. zn. II. ÚS 1920/20, jejíž skutkové okolnosti a následně též právní hodnocení odlišil od případu vedeného pod sp. zn. IV. ÚS 2056/18, v němž bylo rozhodnuto zamítavým nálezem ze dne 23. 6. 2020.

53. Jak plyne již z předchozí části tohoto odůvodnění, obecné soudy založily svá (ústavní stížností napadaná) rozhodnutí na právním názoru, aprobovaném též zdejším soudem, že konfiskace podle dekretu č. 12/1945 Sb. a dekretu č. 108/1945 Sb. byla zákonným aktem, jež nelze posuzovat z hlediska vad, nicotnosti či věcné nesprávnosti na něj navazujících správních (deklaratorních) rozhodnutí. Z tohoto důvodu Nejvyšší soud zrušil předchozí rozsudek krajského soudu (č. j. 11 Co 236/2017-425), jenž dovozoval zachování vlastnického práva stěžovatele z věcných či procedurálních nedostatků konfiskačních řízení, jež vyústila ve vydání konfiskačních vyhlášek Okresního národního výboru v České Lípě a Okresního národního výboru v Opavě. Viděno optikou Nejvyššího soudu, konkluze týkající se předmětných (celkem tří) konfiskačních vyhlášek byly z hlediska završení procesu konfiskace nemovitostí zcela irelevantní, neboť účinky konfiskace nastoupily souběžně s účinností dekretu č. 12/1945 Sb.

54. Ústavní soud tedy posoudil, zda jsou v nynější věci dány shora předestřené výjimečné okolnosti, jež odůvodňují závěr, že zastavením algoritmu přezkumu u důvodu tvrzené výluky z restituce bez důsledného posouzení restitučního titulu samotného (srov. nález sp. zn. II. ÚS 1920/20, bod 61) došlo k zásahu do základního práva stěžovatele podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Po prostudování ústavní stížností napadených rozhodnutí i vyžádaného spisu odpověděl Ústavní soud na tuto otázku kladně.

55. Skutkové okolnosti nyní posuzovaného případu jsou totiž srovnatelné s okolnostmi, z nichž vycházel zdejší soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 1975/20. Problém tudíž nespočívá v neurčitěm označení konfiskací dotčeného subjektu, kterýžto nedostatek byl stěžejní pro

formulaci právních závěrů obsažených v nálezu sp. zn. II. ÚS 1920/20, když jak v dané věci (srov. nález sp. zn. I. ÚS 1975/20, bod 34), tak v nyní posuzovaném případě (srov. spis, č. I. 177, 178 a násl.) byl povinný subjekt v konfiskačních rozhodnutích identifikován jednoznačně (Řád Maltézských rytířů), nýbrž v okolnosti vydání konfiskačních vyhlášek správním orgánem, který k tomu nebyl příslušný, což umožňuje učinit závěr o nicotnosti daných konfiskačních rozhodnutí.

56. Obdobně jako ve věci sp. zn. I. ÚS 1975/20 byla totiž konfiskace majetku deklarována konfiskačními akty, v nichž byl stěžovatel, coby církevní právnická osoba, označen za osobu německé – maďarské národnosti (srov. vyhlášky Okresního národního výboru v České Lípě ze dne 11. 10. 1945 a ze dne 5. 4. 1948, a dále konfiskační vyhlášku Okresního národního výboru v Opavě ze dne 27. 9. 1945, spis, čl. 177, 178 a 185). Jak již bylo ovšem řečeno, tento konfiskační titul uvedený v ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) dekretu č. 12/1945 Sb. dopadal toliko na fyzické osoby. Ve vztahu k vyhlášce vydané již v rozhodném období navíc zcela nepřipadné ani úvahy krajského soudu naznačující možné zneužití dekretů prezidenta republiky (srov. rozsudek krajského soudu, č. j. 11 Co 236/2017-425, bod 19).

57. Ústavní soud navíc nepřehlédl, že se stěžovatel konfiskací svého majetku bránil (srov. spis, č. I. 232), když proti konfiskační vyhlášce Okresního národního výboru v Opavě, jakož i proti dalším konfiskačním rozhodnutím Okresní správní komise v Krnově, vznesl námitky, v nichž dovozoval, že jej nelze označit za osobu německé národnosti ani za zrádce a nepřítele českého a slovenského národa. Výměrem Moravskoslezského zemského národního výboru, expositury v Moravské Ostravě, ze dne 13. 5. 1946, č. j. VIII/35-1204/16-1946, byly tyto konfiskační vyhlášky zrušeny jako nezákonné, neboť byly vydány, aniž by okresní národní výbor a okresní správní komise předem vyvolaly rozhodnutí zemského národního výboru (srov. spis č. I. 232; v tomto výměru je výslovně označen i zemědělský majetek v obvodu obce Pitárna), což ostatně potvrzuje shora učiněné konkluze stran nepřislušnosti okresních správních orgánů. V právě citovaném rozhodnutí bylo totiž uvedeno, že podle § 3 odst. 2 dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. o tom, zda fyzickou nebo právnickou osobu lze považovat za zrádce a nepřátele Československé republiky, rozhoduje zemský národní výbor, v jehož obvodě dotčená nemovitost leží, podle návrhu příslušného okresního národního výboru. Teprve na základě tohoto rozhodnutí může okresní národní výbor vydat konfiskační vyhlášku, což se však v daném případě nestalo. Proto byla shledána podstatná vada řízení.

58. Ústavní soud si je současně vědom (srov. nález sp. zn. I. ÚS 1975/20, bod 25), že *„samotné zjištění této skutečnosti [tj. vydání konfiskačního rozhodnutí věcně nepřislušným správním orgánem] by ovšem samo o sobě nemělo žádný vliv na rozporované závěry soudů za předpokladu, že stát by se byl ještě před začátkem rozhodného období chopil předmětných pozemků. Na takový případ by totiž dopadl výše zdůrazněný a již ustálený právní názor, že ke konfiskaci podle dekretu č. 12/1945 Sb. docházelo s okamžitou platností, tedy že právním důvodem konfiskace je samotný dekret, a nikoli (následný) správní akt.“* Vedle této skutečnosti by pak shledání konfiskačních vyhlášek okresních národních výborů nicotnými či jinak vadnými bylo pro účely posuzovaného restitučního sporu naprosto bezvýznamné.

59. Pro Ústavní soud je však podstatné, že v nyní přezkoumávaném soudním řízení nebyl proveden žádný důkaz svědčící o tom, že stát dotčené pozemky před započítím rozhodného období opravdu převzal, resp. účinně konfiskoval, tedy že by se byl zachoval jako jejich nově nastoupivší vlastník, popřípadě že by byl býval tento proces převzetí v téže době alespoň započal, třebaže k jeho dovršení by bylo došlo až v rozhodném období. Nic z obsahu napadených rozhodnutí, jakož i z obsahu zevrubně prostudovaného spisu současně nenaznačuje, že by zabavení majetku postupem podle zákona č. 142/1947 Sb. představovalo

toliko paralelní konfiskaci navazující na konfiskaci původní, iniciovanou právě na základně dekretu prezidenta republiky.

60. Jak je naopak patrné již z rozsudku okresního soudu (srov. s. 8-9), potvrzeného rovněž následně zrušeným rozsudkem krajského soudu, v daném případě proběhl v celé šíři postup podle zákona č. 142/1947 Sb. Okresní soud zde odkázal mj. na rozhodnutí Ministerstva zemědělství v Praze ze dne 15. 5. 1948, č. j. 24.909/IX-R12/1948, kde je konstatováno odnětí majetku vlastníka (Mezinárodního suverénního řádu Maltézských rytířů) na základě revize první pozemkové reformy podle zákona č. 142/1947 Sb. Tvrzení stěžovatele považoval okresní soud za prokázaná též rozhodnutím Ministerstva zemědělství ze dne 23. 3. 1949, č. j. 13 019/49-IX/A-21, které doplnilo shora uvedený revizní výměr a které se týkalo zamýšleného převzetí nemovitostí stěžovatele podle ustanovení § 1 odst. 3 a § 4 zákona č. 142/1947 Sb. Předmětné doplnění se týkalo ponechání určitých nemovitostí ve vlastnictví stěžovatele. Nemovitosti, které jsou předmětem nyní posuzovaného řízení, ovšem nebyly do uvedeného seznamu zahrnuty. V části D tohoto rozhodnutí přitom Ministerstvo zemědělství svolilo, aby u nemovitostí zahrnutých do seznamu byla vymazána poznámka převzetí a poznámka revize podle zákona č. 142/1947 Sb. Okresní soud doplnil, že žádosti stěžovatele týkající se ponechání další půdy nebylo ze strany ministerstva vyhověno. S tímto dále korespondoval zápis v knihovní vložce č. 96 Zemských desek opavských pro katastrální území Pitárné pod pořadovým číslem 10 v části „B“, kde se k 16. 6. 1948 na základě oznámení Ministerstva zemědělství ze dne 31. 5. 1948 poznamenalo dle § 3 zákona číslo 329/20 Sb., ve znění zákona číslo 225/22 Sb., a podle ustanovení § 17 zákona č. 142/1947 Sb., zamýšlené převzetí a dle ustanovení § 7 vládního nařízení č. 193/47 Sb. byla učiněna poznámka revize.

61. Ústavní soud s ohledem na shora předestřené okolnosti nyní posuzovaného případu činí následující závěr. Nachází-li se restituční řízení v takové důkazní situaci, kdy na jedné straně stojí konfiskační vyhlášky vydané věcně nepřislušným správním orgánem, když jedna z těchto vyhlášek byla navíc k obraně stěžovatele coby nezákonná zrušena, a přesto byl obecnými soudy při posuzování restitučního nároku učiněn (obecný) závěr, že předmětné nemovitosti byly konfiskovány na základě dekretu prezidenta republiky, aniž by však bylo prokázáno, že stát tyto nemovitosti opravdu převzal, a na straně druhé zde existuje celá řada důkazů vypovídajících o tom, že postup orgánů státu podle zákona č. 142/1947 Sb. nebyl veden snahou "pojistit si" přechod nemovitostí pro případ, že by se jejich dřívější konfiskace podle dekretu č. 12/1945 Sb. z různých příčin nezdařila, nýbrž svědčí spíše o prvním pokusu odebrat majetek stěžovatele, je namístě promítnout do rozhodování soudu shora připomenutou zásadu *in favorem restitutionis*.

62. Obecné soudy (resp. Nejvyšší soud zavazující svým právním názorem soud odvolací) se však této zásady důsledně nedržel, když ve svých rozhodnutích ponechaly otázku účinné konfiskace daných pozemků před rozhodným obdobím v pozadí svého zájmu, tj. bez přihlédnutí k postoji a chování státu po rozhodném datu 25. 2. 1948, ačkoliv jde o otázku, jejíž zodpovězení se pro vyřešení nyní posuzovaného případu jeví jako zcela klíčové. V tom shledal Ústavní soud v napadených rozhodnutích Nejvyššího soudu deficit, dosahující porušení ústavního práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

63. Ústavní soud současně připomíná své předchozí závěry, že v případě výjimečné kolize restituční výluky [podle ustanovení § 8 odst. 1 písm. h) ZMV] a restitučního titulu [podle ustanovení § 5 písm. a) ZMV] jsou obecné soudy povinovány respektem k restitučnímu titulu (srov. cit. nález sp. zn. II. ÚS 1920/20, bod 59). Postup dovolacího soudu měl však za následek, že zastavením algoritmu přezkumu u důvodu tvrzené výluky z restituce nedošlo k posouzení restitučního titulu samotného, včetně jeho zákonných podmínek, čímž ovšem došlo k zásahu do základního práva stěžovatele podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

64. Ústavní soud se nezabýval dalšími stěžovatelem uplatněnými argumenty (např. přidělováním restitučních sporů jednomu a témuž senátu dovolacího soudu), neboť to vzhledem k předchozím závěrům potvrzujícím důvodnost ústavní stížnosti považoval za nadbytečné.

65. Ústavní soud pro úplnost dodává, že nepřehlédl v mezidobí vydané usnesení, jímž byla jako zjevně neopodstatněná odmítnuta ústavní stížnost podaná stěžovatelem v jiné – avšak skutkově a právně shodné - věci (srov. usnesení sp. zn. IV. ÚS 2662/21 ze dne 16. 11. 2021). Ústavní soud připomíná, že právním závěrem vysloveným v citovaném usnesení není vázán [srov. náleží sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13. 11. 2007 (N 190/47 SbNU 465), body 88-89] a jelikož smysl usnesení odmítajících ústavní stížnost pro její zjevnou neopodstatněnost spočívá primárně jen ve vysvětlení důvodů, pro které Ústavní soud neshledal ústavní stížnost „přijatelnou“ k meritornímu posouzení, není namístě ani polemizovat s odůvodněním tohoto odmítavého usnesení. Navíc za situace, kdy se v tomto usnesení Ústavní soud výslovně nezabýval stěžovatelem tvrzeným rozporem napadených rozhodnutí obecných soudů s nálezy zdejšího soudu sp. zn. II. ÚS 1920/20 a I. ÚS 1975/20, právě který shledal Ústavní soud v nyní posuzované věci jako relevantní.

VI. Závěr

66. Ústavní soud ze všech shora uvedených důvodů uzavírá, že Nejvyšší soud i krajský soud svými rozhodnutími porušily základní právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny.

67. Z důvodu procesní ekonomie, jakožto i s ohledem na zásadu minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů a zásadu rychlosti řízení před obecnými soudy, však Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil pouze usnesení Nejvyššího soudu, který bude mít příležitost při opakovaném rozhodování věci napravit předchozí pochybení své i navazující pochybení odvolacího soudu, vyvolané ovšem právě pouze jeho povinností respektovat závazný právní názor dovolacího soudu vydaného v této konkrétní věci.

68. Ve zbytku proto Ústavní soud ústavní stížnost odmítl zčásti podle ustanovení § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jako návrh zjevně neopodstatněný a zčásti - ve vztahu k rozsudku krajského soudu ze dne 2. 4. 2019, č. j. 11 Co 236/2017-425 - podle ustanovení § 43 odst. 2 písm. d) zákona o Ústavním soudu jako návrh, k jehož projednání není Ústavní soud příslušný.

69. Úkolem Nejvyššího soudu bude posoudit daný případ znovu, přičemž je vázán právním názorem vysloveným v tomto nálezu (čl. 89 odst. 2 Ústavy).

70. Ústavní soud rozhodl bez nařízení ústního jednání, neboť od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci (ustanovení § 44 zákona o Ústavním soudu).

P o u č e n í : *Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).*

V Brně dne 30. listopadu 2021

Radovan Suchánek
předseda senátu

Odlišné stanovisko soudce Radovana Suchánka k nálezu sp. zn. III. ÚS 361/21

Nesouhlasím s výrokem ani s odůvodněním nálezu, protože k němu zaujímám podle § 22 zákona o Ústavním soudu toto odlišné stanovisko:

Nemohu se ztotožnit s rozhodnutím většiny senátu především proto, že nerespektuje předchozí dlouhodobě ustálenou judikaturu Ústavního soudu a nepřipustně rozšiřuje meze použití výkladového pravidla *in favorem restitutionis*.

Nález je totiž založen na logické chybě, v jejímž důsledku rozměňuje dosud konstantně používaná kritéria přezkumu rozhodnutí v restitučních věcech. Tenorem odůvodnění nálezu je argument, že vlastnictví předmětných pozemků přešlo na stát nikoli na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., ale postupem podle zákona č. 142/1947 Sb. až v rozhodném období, tj. po 25. 2. 1948. Mělo tomu tak být proto, že „v ... soudním řízení nebyl proveden žádný důkaz svědčící o tom, že stát dotčené pozemky před započítím rozhodného období opravdu převzal, resp. účinně konfiskoval, tedy že by se byl zachoval jako jejich nově nastoupivší vlastník [...]. Nic z obsahu napadených rozhodnutí, jakož i z obsahu zevrubně prostudovaného spisu současně nenaznačuje, že by zabavení majetku postupem podle zákona č. 142/1947 Sb. představovalo toliko paralelní konfiskaci navazující na konfiskaci původní ...“ (bod 59 odůvodnění nálezu). Na podporu tohoto názoru senátní většina čteně odkazuje na nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1975/20 a sp. zn. II. ÚS 1920/20, které údajně nejsou v rozporu s nálezem sp. zn. IV. ÚS 2056/18, jenž ale prý nemá být k nynější věci přílehlavý.

Ze zákona ani z předchozí judikatury ovšem neplyne požadavek, že by konfiskace majetku podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., následovaná toliko deklaratorním správním aktem, vyžadovala pro svou účinnost také faktické převzetí majetku nebo jinou aktivitu, která prokazuje skutečný výkon práv nového vlastníka. Tato argumentace byla až dosud ústavně souladným způsobem odmítána. Platí-li totiž, že právním titulem konfiskace byl dekret sám ke dni jeho účinnosti (23. 6. 1945), nemůže mít na toto právní posouzení vliv – vzhledem k časovému odstupu nejistá – skutková okolnost v podobě pozdějšího (ne)jednání státu. Jinými slovy: nynější nález III. senátu opět vnáší do dosavadní judikatury prvek nejistoty tím, že z dosud nerozhodného argumentu činí důvod pro soudní přezkum v obdobných věcech.

Nález řadou neurčitých formulací dospívá k nevyslovenému, ale z jeho celkového smyslu nepochybnému závěru, že dekret, nebyl-li na základě navazujících správních aktů následován faktickým převzetím majetku, neměl právní účinky. Skutečnost, že tento závěr nález nezmiňuje výslovně, nemění nic na tom, že se jím překonává, resp. nebere na zřetel celá řada předchozích rozhodnutí Nejvyššího soudu i Ústavního soudu. Stejně tak nález fakticky prolamuje dosud respektované pravidlo, že správní akty navazující na dekreta prezidenta republiky nelze přezkoumávat z hlediska vad, nesprávností, nicotnosti a dalších kritérií, neboť právním důvodem konfiskace je dekret samotný.

V bodech 40 až 41 odůvodnění nálezu je připomenuto, že podle stanoviska pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05 a nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/13 jsou právní předpisy i správní akty vydané před rozhodným obdobím nedotknutelné. Stěžovatel tudíž nemůže očekávat přezkum ani nicotnosti konfiskačního správního aktu. Výjimečně jsou však soudy oprávněny posoudit dopad konfiskačních aktů z hlediska restitučních titulů v případě, že byly tyto správní akty vydány až v rozhodném období. Na základě tohoto právního názoru bylo v nálezech sp. zn. I. ÚS 1975/20 a sp. zn. II. ÚS 1920/20, jakož i v nálezu nynějším, dovozeno,

že byl-li konfiskační správní akt navazující na dekret vydán až v rozhodném období, lze jej přezkoumat a při neprokázaném převzetí majetku státem v rozhodném období (ač konfiskovaném na základě dekretu ke dni 23. 6. 1945), lze mít za to, že majetek byl konfiskován až v rozhodném období. Taková myšlenka však ani ze stanoviska pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05 ani z nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/13 neplyne. Nynější nález již také nezohledňuje, že soudy v restitučním řízení posuzují dopad správních aktů přijatých v rozhodném období z hlediska v úvahu připadajících restitučních titulů zcela výjimečně, a to především v případě zneužití dekretů prezidenta republiky, za něž lze považovat zejména případy svévolné anulace rozhodnutí vydaného před rozhodným obdobím ve prospěch vlastníků nebo jejich právních nástupců (viz nález Ústavního soudu ze dne 31. 8. 1998 sp. zn. IV. ÚS 309/97).

Nálezem odkazovaná judikatura nijak neoslabovala toliko deklaratorní povahu na dekret navazujícího aktu, který obecně přezkoumávat nelze. Jakkoli tedy nález argumentuje ve prospěch specifických okolností případu, zůstává faktem, že na základě dosud irelevantní skutečnosti – neprokázaného faktického převzetí majetku, je nyní nepřezkoumatelnost správních aktů prolomena. V důsledku toho je relativizován i závazný postulát o účinnosti konfiskace podle dekretu ke dni 23. 6. 1945, tedy před rozhodným obdobím. Připomínám, že nález tak usuzuje na základě toho, že v řízení údajně nebylo prokázáno převzetí majetku státem v rozhodném období, což je podmínka, kterou právní předpisy ani judikatura nikdy nestanovily. Dodatečné stanovení takové podmínky je projevem libovůle, která je v právním státě nepřijatelná. Jinak řečeno, podle většiny III. senátu znamená pravděpodobné nesplnění této nově a libovolně stanovené podmínky „automaticky“ konfiskaci až v rozhodném období podle zákona č. 142/1947 Sb. Tím je ovšem fakticky prolomena nepřijatelnost přezkumu deklaratorních konfiskačních aktů navazujících na dekrety prezidenta republiky, neboť byl-li majetek konfiskován podle dekretu č. 12/1945 Sb., na něž navázaly individuální správní akty, má podle dosavadní ustálené judikatury platit, že vlastnictví bylo odňato ke dni 23. 6. 1945.

Senátní většina tedy argumentuje logicky nekonzistentně, neboť je-li obecně nevýznamné, že konfiskační rozhodnutí vydal věcně nepřislušný správní orgán (bod 58 odůvodnění nálezu), neexistuje právní důvod, proč by tato okolnost měla být rozhodná v případě, že se stát vzápětí neujal držby majetku (srov. bod 59 odůvodnění). Držba majetku je nerozhodná tím spíše, je-li dlouhodobý právní závěr o okamžiku účinnosti konfiskace podle dekretu rozporován na základě zpětně obtížně prokazatelné skutkové okolnosti. Její vliv na právní povahu konfiskace totiž opět z ničeho neplyne, a ani v nálezu nebyl objasněn. „Účinnost konfiskace“ je právní kategorií, se kterou nález v bodu 59 nesprávně nakládá jako s kategorií skutkovou. Výše citovaná teze nemá oporu ani v tradičních doktrinárních standardech týkajících se výkonu práva a nabytí účinnosti právního aktu. Mám proto za to, že ona „účinnost konfiskace“, spojovaná s držbou majetku a chováním se jako „*nově nastoupivší vlastník*“ je projevem libovůle a rozhodováním bez právního základu. Rozsah vlastnického práva totiž současně vlastníkovu zaručuje, že jednotlivých atributů nakládání s vlastněnou věcí nemusí (ihned) využít. Zpětně konstatovat, že pravděpodobné nevyužití nakládání s věcí je projevem „neúčinnosti konfiskace“, postrádá logiku. Účinnost konfiskace nemůže záležet na faktickém jednání vlastníka k jeho majetku a v případě dekretu č. 12/1945 Sb. je problémem dávno vyřešeným a dosud konstantně rozhodovaným. Je tudíž bez právního významu, zda byly předmětné nemovitosti fakticky převzaty, který správní orgán vydal konfiskační výměr nebo zda následně proběhl postup podle zákona č. 142/1947 Sb. Řešení této problematiky tak již z povahy věci nemůže záviset na rozšíření mezi podpůrného výkladového principu *in favorem restitutionis* (viz např. nález ze dne 22. 6. 2020 sp. zn. III. ÚS 4121/18).

Taktéž mám za to, že věc měla být dle § 23 zákona o Ústavním soudu předložena plénu, neboť v ní většina III. senátu dospěla k názoru odchylnému od názoru vysloveného v nálezu sp. zn. IV. ÚS 2056/18, který navazuje na stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05, nález sp. zn. Pl. ÚS 10/13 a další nálezy tam uvedené. V nyní posuzované věci totiž většina III. senátu vycházela z nálezů sp. zn. I. ÚS 1975/20 a sp. zn. II. ÚS 1920/20. Druhý senát Ústavního soudu však v nálezu sp. zn. II. ÚS 1920/20, jenž byl krátce na to následován nálezem sp. zn. I. ÚS 1975/20, dospěl bez přesvědčivého odůvodnění k odlišení tamní věci od věci dříve rozhodnuté nálezem sp. zn. IV. ÚS 2056/18. Závěry nálezu sp. zn. II. ÚS 1920/20, který sice tvrdí, že se odlišuje, ale ve skutečnosti překonává nález sp. zn. IV. ÚS 2056/18, následuje i nález nynější.

V bodu 40 odůvodnění nálezu sp. zn. IV. ÚS 2056/18 bylo jasně shrnuto jeho *ratio decidendi* tak, „že v souladu se stanoviskem pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05 a na něj navazující judikaturou nejsou pro posouzení uplatněných nároků na obnovu vlastnického práva k majetku konfiskovanému na základě dekretu presidenta republiky podle zákona o majetkovém vyrovnání rozhodné tvrzené vady správních aktů vydaných ve správním řízení navazujícím na dekret presidenta republiky, neboť účinky konfiskace podle dekretu nastávaly *ex lege* ke dni 23. 6. 1945. Na dekret navazující výměr Ministerstva zemědělství představoval deklaratorní akt, přičemž k posouzení majetkové křivdy jako vzniklé v rozhodném období nepostačuje, bylo-li v tomto období Správním soudem negativně rozhodnuto o stížnosti proti výměru správního orgánu ...“ Z této teze a z dalších okolností však Ústavní soud ve výše zmíněných nedávných nálezech, jakož i nyní, dovodil, že u deklaratorních konfiskačních aktů vydaných v rozhodném období vyžaduje „účinnost konfiskace“ faktické převzetí majetku státem. Takový závěr z předchozí judikatury neplyne. Naopak je z ní zřejmé, že navazoval-li na dekret konfiskační proces završený správním rozhodnutím deklaratorní povahy, nemělo to vliv na konfiskaci majetku *ex lege* ke dni účinnosti dekretu. Vydání správního aktu v rozhodném období není totéž, jakoby takové rozhodnutí nebylo vydáno vůbec. Nadto bylo v nynější věci vydáno několik konfiskačních vyhlášek, a to jak v rozhodném období, tak před ním – s tím, že dvě z nich byly zrušeny. Nález však blíže neodůvodňuje, které vyhlášky a s jakým účinkem považuje za (ne)rozhodné v tom smyslu, že bylo na místě považovat konfiskaci za neúčinnou a majetek za odňatý až při revizi první pozemkové reformy podle zákona č. 142/1947 Sb. Dospěla-li nyní většina III. senátu k takovému závěru, který fakticky prolamuje konfiskaci podle dekretů s účinností *ex lege*, tak ač navazuje na dva recentní nálezy, nemůže být z povahy věci v souladu s předchozí nálezovou judikaturou Ústavního soudu.

V posledku shledávám nedostatečnou argumentaci obsaženou v bodu 65 odůvodnění, jíž se nález „vyrovnává“ s čerstvým, výsledkem opačným, usnesením Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2662/21 v obdobné věci. Za prvé to měly být nyní III. a předtím I. a II. senát Ústavního soudu, které měly dané případy předložit plénu, a nikoli IV. senát v odkazované věci, který následoval starší ustálenou nálezovou judikaturu (opačně srov. poslední větu bodu 65 nynějšího nálezu). Za druhé se bod 65 vyrovnává s aktuálním usnesením sp. zn. IV. ÚS 2662/21 povrchně a zavádějícím způsobem. Zastávám názor, že spočívá-li smysl usnesení, odmítajícího ústavní stížnost pro zjevnou neopodstatněnost typicky „*primárně jen ve vysvětlení důvodů, pro které Ústavní soud neshledal ústavní stížnost ‚přijatelnou‘ k meritornímu posouzení*“, neznamená to nutně, že „*není namístě ani polemizovat s odůvodněním tohoto odmítavého usnesení*“, jsou-li v takovém usnesení obsaženy svou povahou věcné argumenty, navazující na předchozí nálezy Ústavního soudu. Není tudíž přiléhavé argumentovat pro nedůležitost vyrovnání se s takovým usnesením proto, že typicky odmítá ústavní stížnost bez ústavněprávního rozměru. V odkazované věci totiž nebyla zjevná neopodstatněnost dána toliko absencí ústavněprávního rozměru, ale především předchozí konstantní judikaturou Ústavního soudu, která výsledek případu předurčila, a která tak zapříčinila zjevnou neopodstatněnost ústavní stížnosti.

Ostatně stojí za pozornost, že Nejvyšší soud považoval za nutné „se zřetelem na oznámení o veřejném vyhlášení nálezu v této věci dne 4. 1. 2022“ doplnit dne 15. 12. 2021 své vyjádření k ústavní stížnosti, o níž bylo rozhodnuto nynějším nálezem, takto:

„Ve věci téhož Stěžovatele rozhodl Ústavní soud usnesením ze dne 16. 11. 2021 sp. zn. IV. ÚS 2662/21, tak, že se ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněná ve smyslu ustanovení § 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o Ústavním soudu“), odmítá. Podrobným studiem obsahu ústavní stížnosti podané za Stěžovatele stejným zástupcem a při existenci shodných stížnostních námitek, jimiž Stěžovatel brojí proti ústavní konformitě usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2020, č. j. 28 Cdo 3087/2020-677, (a rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2020, č. j. 28 Cdo 2620/2019-452), nelze dospět k jinému závěru, než že za shodných skutkových okolností a jejich právního posouzení se Ústavní soud ve výše označeném usnesení věci Stěžovatele, byť se týkala jiného majetku, již zabýval, a neshledal, že by napadenými rozhodnutími obecných soudů, tedy v odkazované věci ani usnesením Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2021, č. j. 28 Cdo 1802/2021-933, byla porušena ústavně zaručená základní práva Stěžovatele.

Jak vyplývá z bodů 16. až 21. odůvodnění označeného usnesení Ústavního soudu, nejedná se o rozhodnutí mající pouze formální charakter, ale o rozhodnutí, jež se souladem rozhodnutí obecných soudů s ústavním pořádkem z obsahového hlediska vymezeného ústavně formulovanými námitkami Stěžovatele řádně zabývalo. V situaci, kdy v přítomné právní věci Stěžovatel uplatnil v ústavní stížnosti totožné námitky jako ve věci odkazované, považovali bychom za očekávatelné, že i III. senát Ústavního soudu dospěje ve věci, která se liší toliko v individualizaci nárokovaného majetku církevní právnickou osobou (nejedná se však o diferenční kritérium, jež by činilo obě věci v podstatných znacích posuzovaných skutkových i právních okolností odlišnými), ke stejnému závěru jako IV. senát. Zásada stare decisis, jež není pouze principem podústavního práva (§ 13 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník), ale i principem ústavním, by měla být plně uplatnitelná i v rozhodovací praxi Ústavního soudu.

Znovu si v této souvislosti dovoluujeme upozornit na nejednotnou rozhodovací praxi Ústavního soudu při posuzování otázek – a.) právních účinků dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., b.) významu konfiskačních vyhlášek z hlediska potřeby konfiskaci provést, c.) náležitého rozlišení věcné nesprávnosti a nicotnosti konfiskační vyhlášky (mající vliv na určení orgánu příslušného k rozhodnutí o konfiskaci), jež se projevilo v nálezech Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2021, sp. zn. II. ÚS 1920/20, a ze dne 23. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 1975/20, na straně jedné a usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. III. ÚS 1852/20, a nově i v usnesení (...) ze dne 16. 11. 2021, sp. zn. IV. ÚS 2662/21, na straně druhé. Argument, že význam a z něj vyplývající závaznost nálezu Ústavního soudu je na vyšší úrovni než je tomu u usnesení, je zjevně neobhájitelný v případě, kdy zejména časově poslední rozhodnutí Ústavního soudu má zřejmý kvazimeritorní charakter, jak se z jeho odůvodnění zřetelně podává. Dle našeho názoru, protichůdné závěry prezentované v označených rozhodnutích nemohou vedle sebe obstát a jediným procesně přijatelným postupem by, obdobně jako ve věci projednávané Ústavním soudem pod sp. zn. II. ÚS 1778/21, mělo být předložení věci ve smyslu ustanovení § 23 zákona o Ústavním soudu plénu Ústavního soudu tříčlenným III. senátem Ústavního soudu.“

Vzhledem ke všemu shora uvedenému měla senátní většina v situaci rozporné nálezové judikatury postupovat podle § 23 zákona o Ústavním soudu a předložit otázku svého právního názoru k posouzení plénu. Neučinila-li tak, měla být ústavní stížnost pro zjevnou neopodstatněnost odmítnuta i v části týkající se usnesení Nejvyššího soudu, popř. zamítnuta.